

Kommunstyrelserna (exkl. kommunerna i landskapet Åland)

KOMMUNALVALET 2012: Bestämmande av röstningsställena och meddelande av deras uppgifter, valutbildning, valmaterial osv.

Justitieministeriet vill tacka alla kommuner för ett välutfört arbete vid presidentvalet som förrättades i januari-februari i år.

Nästa val är kommunalvalet som förrättas på söndagen den 28 oktober 2012. Förhandsröstning ordnas i Finland 17-23.10.2012 och utomlands 17-20.10.2012. Förhandsröstning ombord på ett finskt fartyg kan inledas redan den 10 oktober 2012.

Justitieministeriet ber kommunstyrelsen sända detta brev till centralvalnämnden för kännedom. Brevet finns också på justitieministeriets webbplats www.vaalit.fi.

1. Vallagstiftning

Angående kommunalvalet har det inte gjorts några ändringar i vallagen (714/1998). Vid kommunalvalet iaktas därmed bestämmelserna i vallagens I och III avdelning, sådana de var vid presidentvalet 2012. Bestämmelserna om kommunalval i 11 kap. i vallagens II avdelning har inte ändrats sedan vallagen trädde i kraft år 1998.

Till skillnad från kommunalvalen 2004 och 2008 förrättas landskapsval i Kajanaland enligt lagen om ett förvaltningsförsök i Kajanaland (343/2003) inte i samband med kommunalvalet 2012, eftersom förvaltningsförsöket avslutas vid utgången av 2012.

Valfinansieringslagstiftningen har ändrats sedan det föregående kommunalvalet. Enligt lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) ska anmälan om valfinansiering inte längre lämnas in till kommunens centralvalnämnd utan till statens revisionsverk (senast den 31 december 2012).

2. På vilket sätt påverkar ändringarna i kommunindelningen kommunalvalet 2012

Enligt kommunindelningslagen (1698/2009) ska kommunalval som förrättas under året före det år då en ändring i kommunindelningen träder i kraft förrättas med iakttagande av den nya kommunindelningen. På justitieministeriets valwebbplats under adress <http://www.vaalit.fi/17245.htm> finns promemorian ”Ändringar i kommunindelningen och kommunalvalet 2012” (på finska, skall senare översättas till svenska). I promemo-

rian redogörs det för hur ändringarna i kommunindelningen påverkar förrättandet av kommunalvalet 2012.

Efter detta brev skickar justitieministeriet brev som gäller valet och andra meddelanden till kommunerna enligt den nya kommunindelningen, allteftersom statsrådet meddelar sina beslut om ändringar i kommunindelningen. Detta innebär att meddelanden inte skickas till kommuner som upplöses. Alla kommuner kan dock läsa ministeriets brev på www.vaalit.fi.

3. Beslut om antalet ledamöter i fullmäktige i vissa fall

Enligt 10 § 2 mom. i kommunallagen kan fullmäktige i en kommun med högst 2 000 invånare före utgången av juni månad valåret fatta beslut även om ett mindre udda antal ledamöter i fullmäktige än 17, dock inte färre än 13.

Enligt 25 § i kommunindelningslagen kan de kommuner som går samman i samman-slagningsavtalet komma överens om att ett större antal fullmäktigeledamöter än vad som anges i 10 § i kommunallagen ska väljas i den nya kommunen.

Om ovan nämnda beslut fattas ska justitieministeriet underrättas om dem före tisdagen den 3 juli 2012. Kommunerna ska dessutom i valdatasystemet registrera och kvittera antalet ledamöter som ska väljas samtidigt som de registrerar övriga basuppgifter (se punkt 4.3 i detta brev).

4. Röstningsställena vid kommunalvalet 2012

Enligt 14 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna att främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. Med stöd av detta är kommunen skyldig att se till att väljarna har tillräckliga möjligheter att rösta vid förhandsröstningen eller på valdagen.

Justitieministeriet anser att ett tillräckligt antal förhandsröstningsställen och vallokaler på valdagen är en av de viktigaste faktorerna när det gäller att säkerställa ett gott valdeltagande i kommunalvalet.

4.1. Bestämmande av de allmänna förhandsröstningsställena i kommunen

Enligt 9 § i vallagen ska kommunstyrelsen besluta om antalet och placeringen av de allmänna förhandsröstningsställena i kommunen. Det ska finnas minst ett allmänt förhandsröstningsställe i varje kommun, om inte något annat följer av särskilda skäl. Vid bestämmandet av förhandsröstningsställena bör kommunstyrelsen fästa uppmärksamhet vid det följande.

Det måste finnas tillräckligt många förhandsröstningsställen

Kommunen måste absolut se till att det i kommunen finns tillräckligt många allmänna förhandsröstningsställen i förhållande till antalet röstberättigade invånare i kommunen, så att

väljarna kan rösta på förhand utan något större besvär och utan att det skulle ta en onödigt lång tid.

Vid kommunalvalet 2008 röstade totalt 1 022 914 väljare på förhand¹, vilket utgjorde 39,8 % av alla som röstade (2 570 600). Antalet väljare enligt kommun finns under adress <http://www.vaalit.fi/40249.htm>. Valdeltagandet har traditionellt varit en aning lägre vid kommunalval än vid andra val.

Erfarenheter av de senaste valen

Erfarenheterna av kommunernas förhandsröstningsarrangemang både vid riksdagsvalet 2011 och presidentvalet 2012 har varit positiva.

Var bör förhandsröstningsstället ligga?

Förhandsröstning bör ordnas i ett ställe som är lätt att hitta och som väljarna gärna kommer till. Förhandsröstningen kan t.ex. ordnas på en sådan plats som medborgarna också annars ofta besöker. Det ska dock ses till att även de som bor utanför tätorten har goda möjligheter att rösta på förhand.

Förhandsröstningsstället bör dessutom vara så neutralt som möjligt beträffande ideologiska och ekonomiska sammankopplingar att en så stor del som möjligt av väljarna gärna kommer till platsen.

I de senaste valen har man fått bra erfarenhet av bl.a.

- postkontor,
- bibliotek,
- olika affärs- och köpcentrum,
- kommunhus och andra kommunala ämbetsverk,
- olika läroverk,
- kommunala servicecentrum och
- samserviceställen samt
- ambulerande röstningsställen dvs. röstningsbussar och förbindelsefartyg och motsvarande.

Ett exempel på en ny slags lösning är det allmänna förhandsröstningsstället på Helsingfors flygplats.

---

¹ I antalet ingår alla som röstade på ett allmänt förhandsröstningsställe, på en anstalt, på ett fartyg och hemma.

Ordningen på förhandsröstningsställena och förbudet mot valreklam

Förhandsröstningsställets lokaler och belägenhet ska lämpa sig för förhandsröstning också med tanke på ordningen på röstningsstället. I 56 § 1 mom. i vallagen föreskrivs om ordningen på förhandsröstningsställena och i samband med detta om det s.k. förbudet mot valreklam. Av praktiska skäl kan förbudet mot valreklam på vissa förhandsröstningsställena omfatta ett mer begränsat område än i fråga om röstningsområdets röstningsställe på valdagen. Om förhandsröstningsstället finns t.ex. i ett köpcentrum ska kommunens centralvalnämnd vid behov på förhand kontakta köpcentrets ledning för att säkerställa att förhandsröstningen på ett behörigt sätt beaktas i centrets övriga verksamhet. I fråga om omfattningen av förbudet mot valreklam kan det i detta fall anses som minimikrav att valkampanjer och valreklam inte får synas till eller höras på förhandsröstningsstället eller vid ytterdörren/ingången till förhandsröstningsstället.

Tillräckligt med utrymme och valförrättare

Förhandsröstningsstället bör vara tillräckligt stort så att röstningen kan förrättas smidigt och tillförlitligt, dvs. med bevarande av valhemligheten, valfriheten och valfriden (56 § 2 mom. i vallagen). I utrymmet ska kunna placeras ett tillräckligt antal punkter för kontroll av väljarens identitet, givande av röstsedeln och för mottagning av röstningen. Utrymmet ska vara dimensionerat och ordnat så att det uppstår så lite rusning och köer som möjligt.

Rusning beror ofta på att förhandsröstningen ordnas i en sådan lokal där det inte finns plats för tillräckligt många röstningsbås eller punkter för mottagning av röstningar och/eller på att det inte finns tillräckligt många valförrättare vid mottagningspunkten. Det är ju i allmänhet inte själva röstningen som tar tid utan just mottagandet av röstningen (dvs. när valförrättaren stämplar röstsedeln, röstsedeln innesluts i valkuvertet, följbrevet fylls i och undertecknas, valkuvertet och följbrevet innesluts i ytterkuvertet samt en anteckning om att väljaren har röstat görs i rösträtsregistret). Därför bör kommunerna se till att det finns tillräckligt med mottagningspunkter. I praktiken betyder detta att det ska finnas tillräckligt med personal och att förhandsröstningen ordnas i ett tillräckligt stort utrymme så att röstningen ur väljarens synpunkt går så snabbt och smidigt som möjligt.

Brandsäkerheten

Förhandsröstningsstället ska placeras i byggnaden så att utrymningsvägar hålls oblockerade. Skyltarna för utrymningsvägarna får inte täckas. Det är skäl att vid behov på förhand säkerställa hos den regionala räddningsmyndigheten att arrangemangen har skötts korrekt.

Dagarna och tiderna då förhandsröstningsstället är öppet

Enligt 47 § vallagen ska ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet vara öppet för förhandsröstning under alla dagar som infaller under förhandsröstningsperioden, om inte något annat av särskilda skäl bestäms genom beslut av kommunstyrelsen. Ett sådant särskilt skäl kan i praktiken enbart vara att antalet förhandsröstande i en del av kommunen eller i en tätort uppskattas vara litet. I varje kommun ska det dock finnas minst ett förhandsröstningsställe som är öppet under alla dagar under förhandsröstningsperioden (17-23.10.2012). Förutom detta förhandsröstningsställe kan det i olika delar av kommunen finnas andra förhandsröstningsställena, som är öppna en kortare tid än sju dagar.

Enligt 48 § i vallagen beslutar kommunstyrelsen också de dagliga öppettiderna. Förhandsröstningsstället får dock inte vara öppet vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 eller lördagar och söndagar före klockan 10 eller efter klockan 16. Enligt tidigare erfarenhet lönar det sig att hålla förhandsröstningsstället öppet till klockan 20 minst under de två sista dagarna under förhandsröstningsperioden.

I de senaste valen har många kommuner i landsbygden strävat efter att trygga möjligheterna att rösta så att det utöver förhandsröstningsstället i kyrkbyn finns allmänna förhandsröstningsställen även i de mindre byarna. Dessa röstningsställen har varit öppna under en kortare tid på samma sätt som t.ex. ambulerande förhandsröstningsställen. Till exempel i Muonio fanns det i det senaste valet utöver det allmänna förhandsröstningsstället i kyrkbyn totalt åtta andra allmänna förhandsröstningsställen, som hade en kortare öppettid.

Använd helst samma förhandsröstningsställen från val till val

Förhandsröstningen bör i mån av möjlighet ordnas på samma ställe från val till val, eftersom väljarna på detta sätt lättare vet var de kan rösta på förhand. Detta är viktigt i synnerhet nu vid kommunalvalet, eftersom väljarna säkert bra kommer ihåg var förhandsröstning ordnades vid presidentvalet. Att sluta använda ett visst ställe eller flytta stället eller ändra på öppettiderna kan orsaka ovisshet bland väljarna.

Effektiv informering och anvisningar

Kommunen ska aktivt informera kommuninvånarna om var kommunens förhandsröstningsställen finns samt om deras öppettider. I praktiken kan denna information ges med hjälp av kungörelser, utomhusreklam, tidningsannonser, tidningsartiklar, informationsblad som skickas till alla hushåll, kommunens webbplats osv. Till lokala tidningar och lokalradion bör skickas en förteckning över förhandsröstningsställena och deras öppettider. På samma sätt som tidigare bifogas det till meddelandekortet som skickas till väljarna en förteckning över de allmänna förhandsröstningsställena inom väljarens närområde (i praktiken inom hans eller hennes valkrets).

Vägen till röstningsstället ska märkas tydligt, t.ex. med vägvisare och skyltar.

Förhandsröstningsställets tillgänglighet

Uppmärksamhet bör fästas vid att handikappade och på annat sätt rörelsehindrade har goda möjligheter att rösta på förhand. I mån av möjlighet bör parkeringsplats för handikappades forskaffningsmedel reserveras i omedelbar närhet av röstningsstället och hjälp ordnas för handikappade både på röstningsstället och utanför det. Eventuella trösklar och trappor på röstningsstället ska t.ex. förses med ramp så att de som använder eldriven rullstol eller rullator kommer till röstningsplatsen utan svårigheter. Med tanke på rullstolsbundna bör det dessutom finnas ett röstningsbås i vilket man ryms med rullstol eller ett fristående skrivunderlägg med skärm så att väljaren kan fylla i sin röstsedel i skydd för andras blickar. Det ska strävas efter att de brister i förhandsröstningsställets tillgänglighet som upptäcktes vid riksdagsvalet 2011 och presidentvalet 2012 åtgärdas före kommunalvalet.

På vilket sätt kan man i praktiken ordna förhandsröstningen i ett ambulerande förhandsröstningsställe?

Förhandsröstningen i ett ambulerande förhandsröstningsställe kan ordnas t.ex. enligt följande: i en buss eller motsvarande fordon ordnas ett röstningsutrymme, den dagliga rutten och tidtabellen planeras, det informeras aktivt om var och när bussen stannar och därefter genomförs planen och förrättas röstningen. Adressen till var och en plats där bussen stannar och de tider då den stannar ska registreras i valdatasystemets register över röstningsställen.

Avtal med utomstående om ordnande av förhandsröstningen

Itella Abp:s butiker

Finland har en lång tradition av att förhandsröstning ordnas på postkontor. Justitieministeriet och Itella Abp har också denna gång ingått ett ramavtal om att Itella i vissa kommuner tillhandahåller tjänster för ordnandet av förhandsröstningen i kommunalvalet 2012. Ramavtalet gäller enbart de 58 kommuner i vilka det finns Itellas butiker som ställs till förfogande som förhandsröstningsställen. Antalet butiker som ställs till förfogande är 92. Kommunerna anges i bilaga 2 som skickas enbart till de kommuner som avtalet gäller.

Varje kommun bestämmer själv om den vill använda Itellas butiker som förhandsröstningsställen eller om den ordnar förhandsröstningen på annat sätt i kommunen.

Itellas försäljningspersonal kommer att kontakta kommunerna i god tid före mitten av maj. Avtalet mellan kommunen och Itella ska ingås före 15 juni 2012.

Justitieministeriet ber kommunerna som detta gäller fästa uppmärksamhet vid att om avtal mellan Itella och kommunerna ingås beträffande under 40 butiker, tar Itella i enlighet med avtalsvillkoren ut en engångsersättning utöver de andra i avtalet nämnda kostnaderna (punkt 8 i avtalet). Uppmärksamhet bör också fästas vid att kommunavtalets ansvarsfrihetsklausul begränsar Itellas eventuella skadeståndsskyldighet gentemot kommunen (punkt 11 i avtalet).

Andra utomstående aktörer

Om kommunen ordnar förhandsröstningen i någon annan utomstående aktörs utrymme (till exempel i ett köpcentrum) ska den själv ingå avtal om detta direkt med aktören i fråga.

4.2 Bestämmande av röstningsställena på valdagen

Enligt 8 § i vallagen är röstningsområde kommunen, om det inte är nödvändigt att dela in den i flera röstningsområden. I vallagen ingår inga närmare bestämmelser om röstningsområdenas storlek eller antalet invånare inom dem. Beslut om röstningsområdena fattas av fullmäktige. Beslutet om röstningsområdena träder i kraft den 15 oktober, dvs. före det kommande kommunalvalet, om beslutet fattas och meddelas magistraten senast den 30 april 2012 på det sätt som magistraten föreskriver. Ett beslut som fattas eller meddelas magistraten senare träder i kraft den 15 oktober 2013. Närmare anvisningar om

förfarandena i anslutning till ändringar i indelningen i röstningsområden finns i Befolkningsregistercentralens brev till kommunstyrelserna av den 5.3.2012. Brevet finns tillgänglig även på valwebbplatsen under adress www.vaalit.fi/16839.htm.

Inom varje röstningsområde ska finnas ett av kommunstyrelsen bestämt *röstningsställe på valdagen*. På valdagen får en röstberättigad rösta endast på röstningsstället inom det röstningsområde som har antecknats för honom eller henne i rösträttsregistret. Justitieministeriet rekommenderar att kommunerna i tillämpliga delar följer anvisningarna som gäller grunderna för bestämmandet av förhandsröstningsställena som presenteras ovan i punkt 3.1 när de fattar beslut om indelningen i röstningsområden och röstningsställena på valdagen.

Under de senaste åren har kommunerna betydligt minskat antalet röstningsområden. Detta har försvagat de röstberättigades möjligheter att rösta på valdagen. Ministeriet rekommenderar att det nuvarande antalet röstningsområden inte minskas utan tvingade skäl. Kommunerna ska tvärtom utreda om det finns möjlighet att öka antalet röstningsområden vid kommunalvalet.

4.3. Registrering av uppgifterna om röstningsställena och andra basuppgifter i basdatasystemet

Av kommunstyrelsens (eller då kommuner slås samman sammanslagningsstyrelsens) beslut som gäller bestämmandet av förhandsröstningsställena ska framgå i fråga om varje allmänt förhandsröstningsställe i kommunen namnet, besöksadressen samt de dagar och de tider då förhandsröstningsstället är öppet samt namnet på och besöksadressen för röstningsstället på valdagen. Vart och ett förhandsröstningsställe måste ha ett namn. Namnet ska vara beskrivande, t.ex. ”Ekenäs post”, ”Kommunalhuset” eller ”Vårberga bibliotek”. Ett ambulerande förhandsröstningsställe kan heta t.ex. ”Röstningsbussen” och under namnet anges hållplatserna och när den stannar vid respektive hållplats.

Enligt 9 § 4 mom. i vallagen ska kommunstyrelsen se till att i det register över röstningsställen som Befolkningsregistercentralen för, dvs. basdatasystemet i justitieministeriets valdatasystem, på det sätt som Befolkningsregistercentralen bestämmer, i fråga om varje allmänt förhandsröstningsställe i kommunen antecknas

det allmänna förhandsröstningsställets

- namn
  - besöksadress,
  - de dagar och de tider då förhandsröstningsstället är öppet samt
- i fråga om röstningsstället på valdagen

- namn och
- besöksadress samt

övriga uppgifter som Befolkningsregistercentralen föreskriver.

Uppgifterna om röstningsställena vid presidentvalet ska registreras i basdatasystemet senast på fredagen den 10 augusti 2012 kl. 12².

² Röstningsställen vid valet är enligt 9 § i vallagen de allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet och röstningsställen på valdagen som före utgången av den 51 dagen före valdagen har antecknats i registret över röstningsställen. I praktiken måste den sista registreringsdagen dock vara tidigare, i detta fall 10.8.2012, eftersom det till meddelandekortet som skickas till var och en röstberättigad bifogas en förteckning över de förhandsröstningsställen som finns i dennes valkrets samt deras adresser och öppettider. Tillräcklig tid måste reserveras för utskrivandet, kontrollen och tryckningen av förteckningarna.

Kommunens centralvalnämnd ska dessutom inom samma tidsfrist se till att i valdatasystemets basdatasystem finns aktuella kontaktuppgifter för centralvalnämnden vid kommunalvalet 2012 och kvittera i systemet att uppgifterna har kontrollerats. Det är särskilt viktigt att i registrera

- centralvalnämndens telefonnummer som skrivs ut på meddelandekortet (s.k. telefonnummer för allmänheten) och
- leveransadress för vallängderna, som ska vara en besöksadress (inte en PB-adress).

Centralvalnämnden ska också inom samma tidsfrist kvittera antalet ledamöter som ska väljas i kommunen. I basdatasystemet finns färdigt antalet ledamöter som beräknats enligt 10 § 1 mom. i kommunallagen. I de kommuner där antalet avviker från detta (se punkt 3 i detta brev) ska antalet först ändras och sedan kvitteras.

Det är viktigt att de ovan nämnda uppgifterna, dvs.

- uppgifterna om förhandsröstningsställena,
- uppgifterna om röstningsställena på valdagen,
- centralvalnämndens kontaktuppgifter och
- antalet ledamöter som väljs i kommunen

är korrekta, eftersom uppgifterna (med undantag av det sistnämnda) skrivs ut på meddelandekortet som skickas till väljaren eller på dess bilaga. Kommunen ska se till att uppgifterna som finns i basdatasystemet den 10 augusti 2012 kl. 12 är slutliga uppgifter som gäller i kommunalvalet 2012. Kommunerna svarar för att uppgifterna är korrekta.

Befolkningsregistercentralen kommer att ge närmare anvisningar om meddelandet av uppgifter i basdatasystemet. Också i VAT-anvisning nr 2b kommer att ingå närmare anvisningar om detta.

4.4. Tidsplanen för bestämmande och meddelande av röstningsställena

1) April-maj 2012:

- de kommuner där Itella ställer sina butiker till förfogande som förhandsröstningsställen: Itella kontaktar kommunen i god tid före mitten av maj.
- Befolkningsregistercentralen ger kommunerna närmare anvisningar om meddelande av röstningsställeuppgifterna i basdatasystemet.

2) Juni 2012:

- Justitieministeriet skickar till centralvalnämnderna anvisningar om basdatasystemet (VAT-anvisning nr 2b "Anvisningar om basdatasystemet för kommunala centralvalnämnden").
- Kommunen och Itella ska senast på fredagen den 15 juni 2012 ingå ett avtal om förhandsröstning i Itellas butiker.

3) Juli-augusti 2012:

- Basdatasystemet öppnas för produktionsanvändning den 23 juli 2012.
- Kommunstyrelsen ska fatta beslut om de allmänna förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen i kommunen och se till att de registreras och kvitteras valdatasystemets basdatasystem senast på fredagen den 10 augusti 2012 kl. 12. De uppgifter som registrerats i basdatasystemet är slutgiltiga den 10 augusti och kan inte längre ändras inför kommunalvalet 2012. Om kommunen upptäcker fel i uppgifterna efter detta da-

tum ska den utan dröjsmål meddela dessa till Befolkningsregistercentralen på det sätt den förordnar.

5. Användningen av valdatasystemet

I kommunalvalet 2012 använder alla kommuner följande delsystem i valdatasystemet:

- 1) basdatasystemet (centralvalnämnden),
- 2) kandidatdatasystemet (centralvalnämnden)
- 3) rösträttssystemet (valförrättare vid förhandsröstningen och centralvalnämnd, s.k. ”efterregistreringar”),
- 4) resultatuträkningssystemet (centralvalnämnden).

Användningen av valdatasystemet administreras av Justitieförvaltningens datateknikcentral, där systemets huvudanvändare och valstödet (vaalituki@om.fi) ger närmare anvisningar om användningen av systemet. Leverantören av driftstjänster är fortsättningsvis Tieto Abp.

Behörighetskontrollen i valdatasystemet bygger på säker identifiering, dvs. varje användare måste ha antingen ett chipföretsett elektroniskt ID-kort eller personliga nätbankskoder. Justitieministeriet utreder möjligheten att använda ett personcertifikat som kopplats till användarens mobiltelefon och skickar mer information om detta senare.

Basdatasystemet

I basdatasystemet har efter presidentvalet gjorts en del mindre förbättringar på basis av användarnas kommentarer. I huvudsak används systemet dock på samma sätt som vid presidentvalet. Uppgifterna i basdatasystemet ska kvitteras som färdiga redan den 10 augusti 2012 kl. 12 (se punkt 4.3 i detta brev).

Kandidatdatasystemet

En del av kommunerna använde kandidatdatasystemet redan vid kommunalvalet 2008. Nu är det första gången alla kommuner använder det. I systemet har sedan 2008 gjorts vissa tekniska förbättringar, men i huvudsak används systemet på samma sätt som vid valet 2008.

Rösträttsdatasystemet

Också i rösträttsdatasystemet har efter presidentvalet gjorts en del mindre förbättringar på basis av användarnas kommentarer. I huvudsak används systemet dock på samma sätt som vid presidentvalet.

Resultatuträkningssystemet

Vid kommunalvalet 2012 används det nya resultatuträkningssystemet för första gången. Systemet testades den 14 februari 2012 med presidentvalets resultat och systemet kommer att testas på nytt den 18 april 2012 med det föregående kommunalvalets resultatuppgifter. Det är ytterst viktigt att alla kommuner deltar i testanvändningen i april, eftersom detta betydligt förbättrar möjligheterna att säkerställa att det nya systemet fungerar korrekt i produktionsanvändningen på valdagen och vid kontrollräkningen. På hösten

ordnas det två generalrepetitioner, den 19 september och den 9 oktober, och kommunerna bör delta i båda.

Användning av rösträttsdatasystemet på valdagen

Vid riksdagsvalet användes rösträttsdatasystemet vid röstningen på valdagen inom ett röstningsområde i totalt 31 kommuner. Vid presidentvalet fortsattes användningen så att a) de kommuner som hade använt systemet redan vid riksdagsvalet fick utvidga användningen till flera röstningsområden och b) 25 nya kommuner testade användningen inom ett röstningsområde. Kommunerna fick välja om de ville använda systemet i stället för vallängden på papper eller vid sidan om papperslängden (röstningsanteckningarna registrerades både i vallängden och i systemet). Vid presidentvalet användes rösträttsdatasystemet inom 117 röstningsområden i totalt 58 kommuner.

Erfarenheterna av användningen av systemet var positiva både vid riksdagsvalet och presidentvalet. I princip skulle det vara möjligt att utvidga användningen betydligt vid kommunalvalet. Det bör dock beaktas att rösträttsdatasystemet i detta fall skulle användas delvis samtidigt med det nya resultatuträkningssystemet. Rösträttsdatasystemet används på valdagen mellan kl. 9 och 20 och resultatuträkningssystemet beroende på kommun mellan kl. 12 och 24. Detta skulle betyda att systemen används parallellt i ca åtta timmar. Omfattande parallell användning skulle kunna innebära risker för produktionsanvändningen av båda systemen, i synnerhet med tanke på att det nya resultatuträkningssystemet används i alla kommuner för första gången.

På grund av det ovan nämnda fortsätts användningen av rösträttsdatasystemet vid röstningen på valdagen enligt *den preliminära planen* på följande sätt:

- Kommunerna som använde systemet vid riksdagsvalet och presidentvalet Systemet kan användas inom de röstningsområden som kommunen bestämmer. Kommunen bör dock i god tid före valet anmäla dessa röstningsområden till valstödet vid Justitieförvaltningens datateknikcentral.
- Andra kommuner: Kommunerna kan anmäla valstödet om de är intresserade att använda systemet inom ett röstningsområde. Valstödet bedömer om det beaktande valdatasystemets hela användning är lämpligt att kommunen deltar i användningen.

Valstödet ger närmare anvisningar om detta, bl.a. om hur man kan anmäla sig, i maj. Justitieministeriet och Justitieförvaltningens datateknikcentral kan begränsa antalet röstningsområden som deltar i användningen. Det bör dock nämnas att användning av rösträttsregistret vid röstningen på valdagen är frivilligt. Kommunen kan också återkalla sin anmälan efter anmälningstiden, om det uppstår t.ex. tekniska problem.

6. Valhandlingar och valanvisningar

Till centralvalnämnderna skickas för kommunalvalet röstsedlar och andra behövliga dokument. Dokumenten är lika som vid övriga val. När det gäller kuverten som används vid förhandsröstningen är det skäl att beakta det följande:

- enbart sådana ytterkuvert som är försedda med tryckårsanteckningen 2011 eller 2012 får användas som ytterkuvert vid kommunalvalet. Ytterkuvert med äldre tryckårsanteckning kan inte längre användas.

- valkuverten som distribuerades till kommunerna för presidentvalet visade sig vara bristfälliga, eftersom deras limning inte höll. Om dessa valkuvert finns kvar ska de utan dröjsmål förstöras. Justitieministeriet sänder till kommunerna nya valkuvert med tryckårsanteckningen 2012.

Justitieministeriet skickar till centralvalnämnderna i april-maj en skild förfrågning om behovet av de valhandlingar som används vid kommunalvalet. Enligt svaren till förfrågningen utarbetas en distributionslista för valhandlingarna. Distributionen av valhandlingarna inleds i slutet av augusti.

Valanvisningarna och VAT-anvisningarna distribueras till centralvalnämnderna i augusti, dock så, att VAT-anvisningarna nr. 1 och 2b distribueras till kommunerna redan före slutet av juni.

7. Valurnorna

Justitieministeriet ber att de kommunala centralvalnämnderna senast på måndagen den 4 juni 2012 meddelar

- antalet nya valurnor som behövs i kommunen och
- antalet extra och användbara valurnor som finns i kommunen.

Meddelandena skickas till Terttu Tuomi per e-post terttu.tuomi@om.fi eller fax (09) 1606 7792.

På samma sätt som vid tidigare val tas extra valurnor i bruk så att kommunala centralvalnämnder som har användbara extra valurnor ska enligt justitieministeriets närmare anvisningar sända dem till sådana kommunala centralvalnämnder som inte har tillräckligt många urnor. Justitieministeriet står för kostnaderna för transporten. Itella sörjer för frakten.

I vissa kommuner finns fortfarande plåturnor, som kan vara mycket gamla, kanske t.om. från riksdagsvalet 1907. När plåtturnorna inte längre används är det en bra idé att erbjuda dem t.ex. till något museum eller motsvarande.

8. Utbildning

Justitieministeriets utbildning till centralvalnämnderna

Justitieministeriet ordnar inför kommunalvalet sammanlagt 15 kursdagar, som är främst avsedda för kommunala centralvalnämndernas sekreterare och ordförande eller adb-kontaktpersoner. Alla kursdagar har samma program. Deltagarna behöver inte skilt anmäla sig till kursen utan det räcker att deltagarna kommer till kursplatsen. Vi rekommenderar dock att högst tre personer per kommun deltar i kursen, eftersom utrymmen som reserverats för kursen är begränsade.

Deltagande i kursen är gratis, men ministeriet ersätter dock inte deltagarnas rese- eller matkostnader.

På kursen behandlas frågor som gäller kandidatuppställning vid kommunalvalet samt andra ärenden som tas upp i valanvisningarna och VAT-anvisningarna. Deltagarna kan

under hela kursdagen ställa frågor till justitieministeriets, Finlands Kommunförbunds, Justitieförvaltningens datateknikcentrals och Tietos representanter. Alla utom en av kursdagarna ordnas på finska. Under alla kursdagar är det dock möjligt att ställa frågor på svenska. Den svenska kursdagen ordnas i Vasa den 13 september 2012 och kursen är öppen för alla svenska centralvalnämnder i Finland.

Närmare upplysningar om kursdagarna ges vid behov av avdelningssekreterare Terttu Tuomi. tfn (09) 1606 7563 eller e-post terttu.tuomi@om.fi.

Det preliminära programmet för kurserna presenteras nedan. Även tiderna är preliminära och tiden som reserverats för vart ärende kan dras ut efter behov

Klockan	Ämne	Utbildare	Obs!
9.00	Kursdagen öppnas	JM	
9.05	Kandidatuppställning vid kommunalvalet, m.m. - valbarhet till fullmäktige, - myndighetsuppgifter vid kandidatuppställning	Finlands Kommunförbund rf	
10.15	Kommunala centralvalnämndens andra uppgifter, m.m. - information, valmaterial, vallängder, arrangemangen kring förhandsröstningen och röstningen på valdagen, granskning av förhandsröstningshandlingarna	JM	
12.00	Lunch		
13.00	Kommunala centralvalnämndens andra uppgifter fortsätter - räknandet och fastställandet av valresultatet	JM	
13.30	Förrättning av förhandsröstningen och röstningen på valdagen	JM	
14.15	Valdatasystemet (VAT), m.m. - kandidatdatasystemet, rösträttsdatasystemet, resultatuträkningssystemet	Justitieförvaltningens datateknikcentral, Tieto	
15.30	Kursdagen avslutas		

Kursdagarna ordnas enligt följande

1) **Åbo**

Tid: Måndag 3.9.2012

Plats: Mauno Koivisto-Keskus / Bio City / auditoriet

Adress: Tykistökatu 6 A 20520 ÅBO

2) Jyväskylä

Tid: Tisdag 4.9.2012

Plats: Jyväskylä universitet / Agora 2.vån. / Föreläsningssal Gamma

Adress: Mattilanniemi 2, 40100 JYVÄSKYLÄ

3) Kouvola

Tid: Tisdag 4.9.2012

Plats: Kouvola-talo / Honka-sali

Adress: Varuskuntakatu 11, 45100 KOUVOLA

4) S:t Michel

Tid: Onsdag 5.9.2012

Plats: Konsertti- ja kongressitalo Mikaeli / Kamarimusiikkisali

Adress: Sointukatu 1, 50100 S:T MICHEL

5) Joensuu

Tid: Torsdag 6.9.2012

Plats: Joensuun Tiedepuisto / Louhela-sali

Adress: Länsikatu 15, 80110 JOENSUU

6) Kuopio

Tid: Torsdag 6.9.2012

Plats: Itä-Suomen yliopisto, Kuopion kampus / Tietoteknia

Adress: Savilahdentie 6 B, 1. krs., 70210 KUOPIO

7) Vanda

Tid: Fredag 7.9.2012

Plats: Vetenskapscentret Heureka / auditorium

Adress: Vetenskapsparcken 1, Dickursby, 01300 VANDA

8) Tammerfors

Tid: Måndag 10.9.2012

Plats: Tampere-talo/Studio auditoriet

Adress: Yliopistonkatu 55, 33100 TAMMERFORS

9) Rovaniemi

Tid: Måndag 10.9.2012

Plats: Stadshuset / valtuustosali

Adress: Hallituskatu 7, 96100 ROVANIEMI

10) Tavastehus

Tid: Tisdag 11.9.2012

Plats: Stadshuset / valtuustosali

Adress: Raatihuoneenkatu 15, 13100 TAVASTEHEUS

11) Uleåborg

Tid: Tisdag 11.9.2012

Plats: Tiedekeskus Tietomaa / auditoriet

Adress: Nahkatehtaankatu 6, 90100 ULEÅBORG

12) Karleby

Tid: Onsdag 12.9.2012

Plats: KARLEBY-salen

Adress: Salutorget, 67100 KARLEBY

13) Vasa

Tid: Torsdag 13.9.2012 (på svenska)

Plats: Hotelli Radisson SAS Royal Hotel / auditorium

Hovrättsplanaden 18

65100 VASA

14) Vasa

Tid: Fredag 14.9.2012 (på finska)

Plats: Hotelli Radisson SAS Royal Hotel / auditorium

Hovrättsplanaden 18

65100 VASA

15) Björneborg

Tid: Fredag 14.9.2012

Plats: Promenadikeskus / Finnkinosali 3

Adress: Yrjönkatu 17, 28100 BJÖRNEBORG

Centralvalnämndens egen utbildning till kommunens övriga valmyndigheter

Den kommunala centralvalnämnden ska utbilda, handleda och råda kommunens övriga valmyndigheter (valnämnder, valbestyrelser och valförrättarna på de allmänna förhandsröstningsställena) för att dessa klarar av de uppgifter som hör till dem. Centralvalnämnden kan som utbildningsmaterial använda till exempel justitieministeriets valanvisningar och VAT-anvisningar. Dessa och kommunalvalets utbildningsmaterial finns tillgängliga under länken VAT-anvisningar på valdatasystemets ingångssida.

Centralvalnämnden ska också se till att dess egen personal utbildas i deras uppgifter, särskilt när det gäller användningen av valdatasystemets delsystem. Detta gäller i synnerhet det nya resultatuträkningssystemet som nu används för första gången. Valdatasystemets testmiljö kan användas av kommunerna fr.o.m. 13.8.2012. I testmiljön är det möjligt att öva användningen av kandidatdatasystemet, rösträttsdatasystemet och resultatuträkningssystemet. I valdatasystemet kommer att ingå videoklipp med anvisningar om användningen av de olika delsystemen.

9. Ytterligare upplysningar

Närmare upplysningar om valet:

- www.vaalit.fi.
- valdirektör Arto Jääskeläinen, tfn (09) 1606 7572,
- konsultativ tjänsteman Jussi Aaltonen, tfn (09) 1606 7620,
- forskare Anne Rautiainen, tfn (09) 1606 7726,
- avdelningssekreterare Terttu Tuomi, tfn (09) 1606 7563

- i frågor som gäller VAT **valstödet** vid Justitieförvaltningens datateknikcentral, tfn 029 56 64750, där samtal tas emot av överinspektör Jukka Leino, programplanerare Anniina Tjurin (VAT:s huvudanvändare), programplanerare Marita Kolehmainen, IT-planerare Otto Palmu och projektsekreterare Tarja Sulanen.

Valdirektör

Arto Jääskeläinen

Forskare

Anne Rautiainen

- BILAGOR
- 1) Vissa bestämda tider i kommunalvalet 2012 (skickas till alla kommuner).
  - 2) Förteckning över butiker som Itella ställer till förfogande. **Förteckningen skickas enbart till de kommuner som anbudet gäller.**
  - 3) Modell för avtal mellan kommunen och Itella Abp. **Förteckningen skickas enbart till de kommuner som anbudet gäller.**